

Vključevanje kulture v vzgojno-izobraževalnem procesu

dr. Robi Kroflič, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani

mag. Barbara Kelbl, Kinodvor

Nada Požar Matijašič in mag. Nataša Bucik, Ministrstvo za izobraževanje,
znanost, kulturo in šport

Vlado Pirc, Zavod RS za šolstvo

XVIII. strokovno srečanje ravnateljic in ravnateljev vrtcev, 8.-9. oktober 2012, Portorož

Partnersko sodelovanje med VIZ in kulturnimi ustanovami

- Nacionalne smernice za kulturno-umetnostno vzgojo v vzgoji in izobraževanju
- Kulturno-umetnostna vzgoja: priročnik s primeri dobre prakse iz vrtcev, osnovnih in srednjih šol
- Kulturni bazar in www.kulturnibazar.si

Stičišče vzgoje in izobraževanja ter kulture

- **dr. Robi Kroflič:** pomen kulture in umetnosti v vzgoji in izobraževanju
- **mag. Barbara Kelbl:** primer dobre prakse na področju FILMSKE VZGOJE (deficitarno področje)
- **razprava:** različne možnosti vključevanja kulturnih vsebin v pedagoškem procesu

Robi Kroflič

Pomen kulture in umetnosti v vzgoji in izobraževanju

»Osebno mislim, da je čar umetnosti v tem, da nikoli ne vemo, kaj bo doseglo kakšen učinek, in še manj, kako bo delovalo v kasnejšem času.« (Čander, M. (2012) Naloge umetnosti spet postajajo substančne, str. 8-9)

Vloga umetnosti v vzgoji in izobraževanju

- Antika: ena ključnih človeških dobrin (uživanje v lepem) in „orodje“ za globlje spoznavanje upodobljene realnosti (Aristotel)
- Srednji vek: vizualizacija svetopisemskih sporočil za nepismene vernike
- Renesansa: kritična refleksija družbene stvarnosti (Bosch)
- Romantika: medij sporočanja temeljnih resnic obstoječe kulturne tradicije (pedagogizacija umetnosti)
- Prelom 19. in 20. stoletja: zapolnitev prostega časa (pragmatizem: Spencer) in postopen umik umetnosti iz osrednjega dela(pred)šolskih kurikulumov na „obrobje“

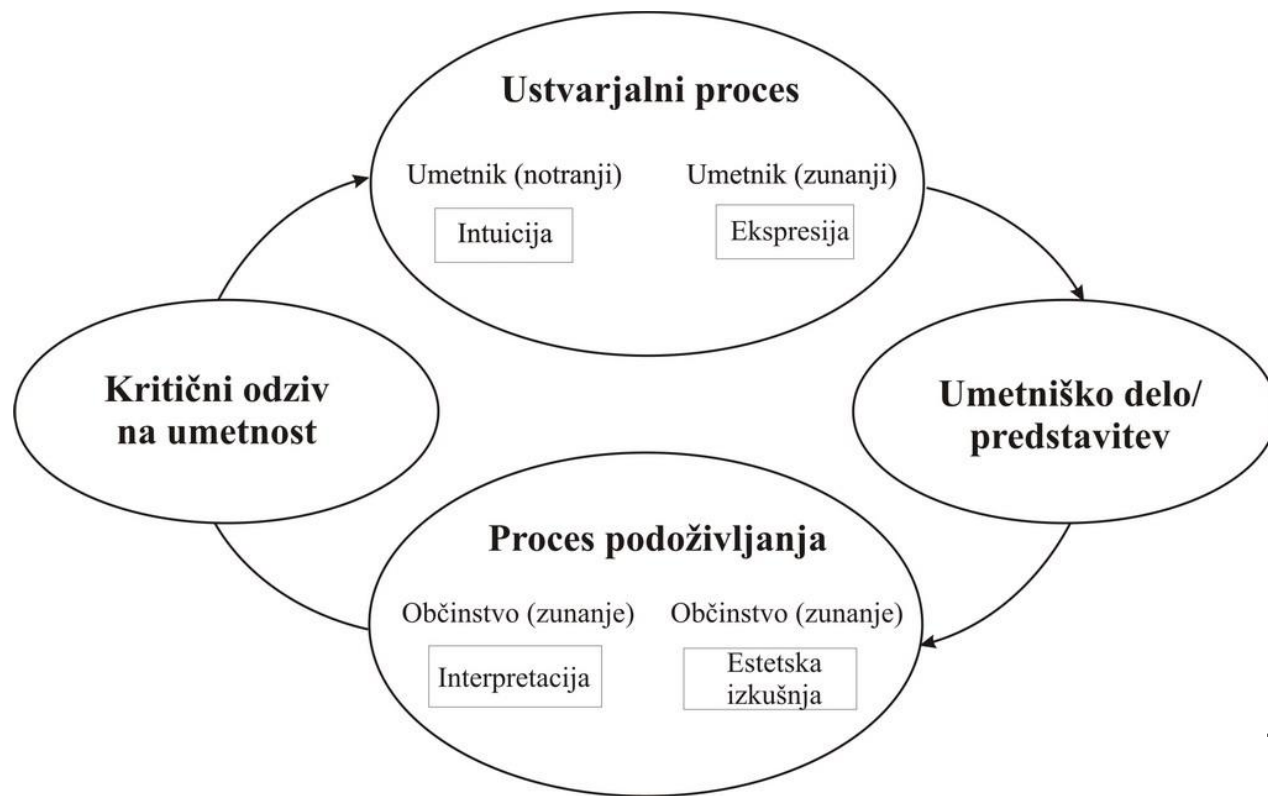
- Druga polovica 20. stoletja: postopna ponovna afirmacija umetnosti v vzgoji in izobraževanju, a bolj v teoriji kot v praksi (postmodernizem)

Vse naštetе vloge umetnosti so še danes aktualne, pridružujejo pa se jim nove utemeljitve pomena umetniške izkušnje za razvoj človeka in človečnosti.

Prednosti umetnosti kot medija vzgoje in izobraževanja

- Umetnina angažira celoten spekter človekovih senzornih, intelektualnih, emocionalnih in motivacijskih plasti osebnosti
- Kot taka omogoča oseben, angažiran, izkustven stik z upodobljeno vsebino in s tem krepitev številnih, za prosocialnost in moralo pomembnih osebnostnih lastnosti in dimenzij:
 - Zmožnosti uživanja v lepem
 - Mimetičnega upodabljanja kot ustvarjalne rabe alternativnih jezikov
 - Zavedanje pomena zgodbe/naracije, ki je tudi osnovna struktura naše identitete

- Umetniške imaginacije
- Občutljivosti za upodobljeno tematiko (ko v na prvi pogled nezanimivem in pomensko praznem dogodku prepoznamo duhovno polnost pomenov)
- Premagovanje strahov in stereotipov (ko nas soočenje z drugačnostjo upodobljene osebe prisili v razmislek o lastnih skritih (drugačnih) plasteh doživljanja)
- Katarzo
- Umetnost kot „orodje“ razvoja različnih inteligentnosti (Gardnerjeva teorija mnogoterih inteligentnosti)
- Umetnost kot „orodje“ spodbujanja kreativnosti (Robinson)
- Notranja vrednost ukvarjanja z umetnostjo za umetnika in odjemalca umetnine (RAND študija 2004):

USTVARJALNI PROCES:
 že umetnik zgolj intuitivno
 upodablja lastne
 eksistencialne dileme

PROCES PODOŽIVLJANJA:
 interpretacija sporočila
 umetnine je subjektivna in s
 tem nepredvidljiva

Umetnost kot komunikacijska izkušnja

- Umetnost kot eden najprimernejših medijev za razvoj identitete, sebstva in moralne samopodobe otroka/mladostnika (Kroflič – oblikovanje celovitega induktivnega vzgojnega pristopa)

»Vživetje v umetniško kreirano osebo oziroma dogodek, sočutje z njeno usodo, ukinjanje ego fantazij o samemu sebi kot središču sveta, refleksija dogodkov, ki se meni samemu morda nikoli ne bodo zgodili, zmožnost ustvarjanja vizij o možnih svetovih, ki ukinjajo izvorno sebičnost in nepravičnost, so komponente imaginacije in hkrati kapacitete, ki poglobljajo posameznikovo etično zavest.«

(Kroflič (2007). *Vzgojna vrednost estetske izkušnje*)

Ovire in nevarnosti vzgoje preko umetniškega doživetja

- Ker učinek srečanja z umetnino ni predvidljiv, se bojimo neideološke, odprte razprave o možnih pomenih umetniškega sporočila
- Ker vztrajamo na podobi otroka/mladostnika kot bitja potreb in kot nezmožnega kompetentnega ustvarjanja ali interpretacije umetnine:
 - Posegamo v vrtcih in šolah po modelu vzgoje in izobraževanja za bodoče kompetentno ukvarjanje z umetnostjo
 - Pomen umetnosti razlagamo direktivno in ne dopuščamo/spodbujamo otrokovo/mladostnikovo samostojno iskanje možnih pomenov

Kdo in na kakšen način naj posreduje umetniško izkušnjo otrokom/mladostnikom?

- **Vzgoja in izobraževanje o umetnosti:** za posredovanje vednosti o umetnosti in za razvijanje veščin umetniškega ustvarjanja usposobljeni pedagogi (likovni in glasbeni pedagogi, učitelji zgodovine umetnosti, učitelji materinščine in tujih jezikov)
- **Vzgoja in izobraževanje preko umetnosti:** za spodbujanje umetniškega doživljanja so mnogo pomembnejši stiki z „živo umetnostjo“, posredovani preko posameznih umetnikov in kulturnih institucij (gledališča, galerije, kino, koncertne agencije, muzeji itn.); tudi ta model zahteva znanja o primernih načinih spodbujanja umetniškega doživljanja in kritične refleksije umetniškega sporočila

Umestitev umetnosti v (pred)šolski kurikulum

- *Posebno področje dejavnosti oziroma šolski predmet*
 - Omogoča sistematično posredovanje informacij o umetnosti, delno tudi razvijanje veščin rabe umetniških jezikov
 - Zaradi prostorskih in časovnih omejitev ni primerno za spodbujanje doživljanja in refleksije umetniških dogodkov
- *Povezovanje umetnosti z drugimi šolskimi vsebinami v obliki projektne dela*
 - Omogoča daljše časovne sekvence, potrebne za bolj poglobljeno doživljanje, ustvarjanje in razumevanje
 - Težje je podvrženo objektivnim kriterijem vrednotenja/ocenjevanja

- *Ponudba obšolskih dejavnosti*
 - Omogoča občasen stik z umetnino
 - Ne spodbuja dovolj stika z vzgojno-izobraževalnimi vsebinami po posameznih predmetnih področjih
- *Program poglobljenega učenja (predlog kurikularne inovacije K. Egana)*
 - Učenec si na začetku šolskega leta izbere temo, ki ga zanima in o kateri bo razvil „ekspertno znanje (in veščine)“
 - Šola mu določi enega ali več učiteljev, ki mentorirajo njegovo samostojno raziskovanje izbrane teme
 - Mentorji spodbujajo učenca, da temo obravnava s čim več vidikov in s pomočjo različnih medijev sporočil (kombinacija strokovno-predmetnega in umetniškega pristopa)

- Učenčevo delo se ovrednoti s pomočjo ocenjevanja mape izdelkov (portfolio)
- S tem pristopom realiziramo tri pomembne cilje:
 - Učenec pridobi ekspertno znanje na enem področju
 - Učenec pridobi veščine samostojnega, poglobljenega učenja
 - Poveča se motivacija za učenje

VIR: Egan, K. (2010). *Learning in Depth (A Simple Innovation That Can Transform Schooling)*. Chicago and London: The University of Chicago Press.

Nekaj primerov dobrih praks

- Projekt *Kulturno žlahtenje najmlajših* (vodilna institucija Vrtec Vodmat, Ljubljana) - 2009-2011
- Projekt *Igraj se z mano* (sodelovanje Vrtca Vodmat, OŠPP ZU Janeza Levca, SPSŠ Bežigrad in Društva za kulturo inkluzije) - 2011
- Obogatitvene projektne dejavnosti z vzgojno tematiko v TŠS Nova Gorica – del projekta *Reševanje vzgojnih vprašanj in kršitev šolskega reda v srednjih poklicnih in strokovnih šolah* (Center RS za poklicno izobraževanje)
- VIRI: spletne strani Vrtca Vodmat in CPI

Kinodvor – filmska vzgoja in program za otroke in mlade Kinobalon

Aktivni ogled filma

- izbira filma
- priprava na film
- ogled filma
- dejavnosti po ogledu

Priprava na ogled filma

- izbor sodobnih filmov in filmskih klasik
 - priporočena starost
 - teme za pogovor
 - umestitev v predmetnik
 - priporočene dodatne dejavnosti
 - posebni programi
-
- ogled v drugih kinematografih Art kino mreže Slovenije

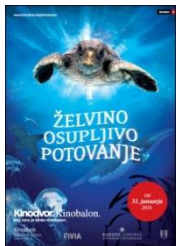
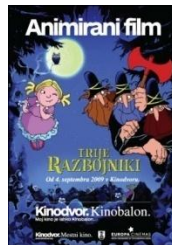
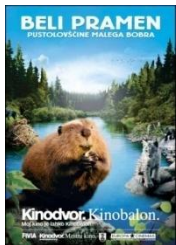

Pedagoška gradiva in knjižice za otroke

- **podpora učiteljem in staršem**

- podatki o filmu, podrobnejša vsebina, zanimivosti o nastanku, o ustvarjalcih
- vsebine, ki jih film izpostavlja
- tematska izhodišča za pogovor
- predlogi za dodatne dejavnosti
- napotila za nadaljnje branje

- **približati film otrokom skozi igro in pripoved**

Kilovecova 13
1000 Ljubljana
Slovenija
T: +386 1 427 42 42
F: +386 1 427 42 45
E: info@kinodvor.org
www.kinodvor.org

Kinodvor.
Mestni kino.

Hiša pravljic 4+
pedagoško gradivo
avtorica Barbara Hamuš

kazalo

uvodna beseda.....	4
o filmu.....	4
filmografski podatki.....	4
kračka vsebina.....	5
daljša vsebina.....	5
liki v filmu – ljudje in pravljčni junaki.....	7
pomen pravljic.....	7
portret avtorjev.....	9
kritike.....	10
izhodišča za pogovor po ogledu.....	12

Pogovori in dodatne dejavnosti po ogledu

- v kinu
- v vrtcu
- pogovori
- delavnice
- sodelavci Kinobalona
- zunanji strokovnjaki
- avtorji – živi stik z ustvarjalci

Primer – Trije razbojniki

Kinodvor. Kinobalon.

Moj kino je lahko Kinobalon.

EA MAM

TRIJE RAZBOJNIKI

Struktura vodenega pogovora

1. OPIŠITE ZGODBO IN LIKOV

- OPIŠITE ZGODBO, KAJ SMO VIDELI V RISANKI?
- OPIŠITE LIKE, KDO NASTOPA V ZGODBI?
 - Kakšna je Fanči – opis zunanosti in karakterja.
 - Kako se počuti v kočiji?
 - V čem se vidi njena iznajdljivost, premetenost?
 - Kakšni so razbojniki – opis zunanosti in karakterja.
 - Kako ravnajo s Fanči, lepo ali grdo?
 - V čem se vidi njihova strašnost?
 - V čem njihova prijaznost?
 - Kakšna je teta v sirotišnici – opis zunanosti in karakterja.
 - S katerimi besedami teta nagovori otroke? So te besede prijazne?
 - V čem se vidi, da teta ni tako prijazna?

2. POGLOBITEV (ZAKAJ? KAJ TO POMENI? PO ČEM SE VIDI, DA...?)

- ZAKAJ?
 - Se je zgodilo to in to? Po čem se to vidi?
 - Meniš, da je Fanči iznajdljiva, pogumna? Po čem se to vidi?
 - Meniš, da so razbojniki dobri? Po čem se to vidi?
 - Meniš, da je teta v sirotišnici hudobna? Po čem se to vidi?
- KAJ POMENI?
 - Da je nekdo sirota?
 - Če nekdo reče to in to? Če nekdo naredi to in to?

3. VŽIVETJE V UMETNINO IN ZGODBO

- Kako si se počutil, ko se je zgodilo to in to?
- Se je tudi tebi že zgodilo to in to? Kako si se počutil?
- Če bi se tebi zgodilo to in to – kako bi se počutil? Kaj bi naredil?

4. RAZVIJANJE OBČUTLJIVOST ZA UMETNIŠKI IZRAZ

- Kako je bilo prikazano to in to? Kakšen je bil videti ...? Kakšne so bile barve? Je bilo svetlo, temno? Kaj smo ob tem slišali? Kako smo se ob tem počutili?

5. EKSPRESIJA DOŽIVETIJ

- LAHKO TO UPODOBIMO?

Povzetek – načela

- Otrokom ne razlagamo zgodbe in/ali sugeriramo njenega sporočila.
- S podvprašanji otroke spodbujamo k natančnemu opazovanju in utemeljevanju trditev.
- Spodbujamo k strpnemu poslušanju drug drugega in upoštevanju možnih različnih pogledov in razlag.
- Morebitna skupna stališča naj oblikujejo otroci sami.
- Če se nam zdi, da so spregledali kak pomemben detajl zgodbe, jih spomnimo nanj in spodbudimo, da razmislijo o njem in pojasnijo njegov pomen.
- Ključno je otrokovo doživljanje, vživetje v like in zgodbo in spodbuda, da ta doživetja izrazijo na različne načine:
 - s pripovedovanjem,
 - z risbo,
 - s filmskim ustvarjanjem,
 - z dramatizacijo in/ali simbolno igro,
 - s plesom ...

- **VŽIVETJE** v zgodbo in like,
- **OPAZOVANJE** njihovih karakternih značilnosti,
- **OPISOVANJE** psiholoških stanj,
- **POSLUŠANJE** različnih razlag zgodbe in
- **IZRAŽANJE** lastnih doživetij

**ima večjo vzgojno vrednost kot
eksplicitno moralno sporočilo!**